

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj trimestrial privind riscurile sistemice martie 2018

Anul II, nr. 2

Sondaj trimestrial
privind riscurile sistemice
Martie 2018

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.
Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative
și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

ISSN 2601 - 5331 (versiune *online*)

Cuprins

Sondaj trimestrial privind riscurile sistemice	5
<hr/>	
Anexa 1. Harta principalelor riscuri la adresa stabilității financiare la nivel global	6
Anexa 2. Harta riscurilor la adresa stabilității financiare, opiniile băncilor	7
Anexa 3. Răspunsurile băncilor la chestionarul privind riscurile sistemice	8
Anexa 4. Structura chestionarului privind riscurile sistemice și precizări metodologice	17

Sondaj trimestrial privind riscurile sistemice

La nivelul UE, cele mai recente evaluări privind evoluția riscurilor și vulnerabilităților la adresa stabilității financiare indică drept riscuri cu potențial sistemic provenind din: (i) modificarea primei de risc pe piețele financiare internaționale, (ii) situația bilanțieră și profitabilitatea scăzută a instituțiilor financiare, (iii) provocările privind sustenabilitatea datoriei sectorului public și a celui privat, precum și (iv) lichiditatea și efectul de contagiune dinspre sectorul bancar paralel către sistemul financiar (Anexa 1).

Conform rezultatelor chestionarului privind riscurile sistemice¹, cele mai mari instituții de credit din România au identificat în exercițiul curent șase riscuri ridicate și două moderate, similar rezultatelor exercițiului anterior (decembrie 2017). Primele trei riscuri cu potențial sistemic ridicate la adresa sectorului bancar autohton se mențin aceleași cu cele de la evaluarea precedentă: (i) cadrul legislativ incert și imprecizibil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar, (ii) riscul de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierii cursului de schimb cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și IMM și (iii) riscul deteriorării rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe și/sau interne.

Riscul asociat inovației financiare și provocărilor la adresa securității cibernetice se menține drept cel de-al patrulea risc sistemic ridicat, similar exercițiului anterior și este în continuare considerat de bănci ca fiind un risc dificil de gestionat.

Ultimele două riscuri sistemice ridicate au fost considerate de instituțiile de credit ca fiind: (i) riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială și (ii) riscul provenind din creșterea accelerată a creditării populației.

Băncile au încadrat în categoria riscuri sistemice medii următoarele riscuri: (i) riscul de menținere a unei evoluții modeste a activității de creditare a sectorului companiilor nefinanciare și (ii) riscul de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public. Acestea s-au menținut relativ neschimbate comparativ cu exercițiul anterior.

Suplimentar față de riscurile incluse în Chestionarul privind riscurile sistemice (Anexa 2), instituțiile de credit au mai indicat riscul asociat pierderilor provocate de interpretări excesive ale cadrului normativ aplicabil activității bancare de către autorități publice cu atribuții de control.

¹ În Tabelul 1 din Anexa 2 sunt prezentate opiniile băncilor cu privire la riscurile sistemice, în Anexa 3 sunt prezentate răspunsurile individuale ale băncilor, iar în Anexa 4 este detaliată structura chestionarului trimis băncilor și sunt descrise unele aspecte metodologice.

Anexa 1

Harta principalelor riscuri la adresa stabilității financiare la nivel global

Tabel 1. Principalele riscuri identificate de BCE asupra sistemului financiar european

	Nivelul riscului
1. Riscul privind reevaluarea primei de risc pe piețele financiare internaționale și efectele de contagiune	risc sistemic mediu, în creștere în ultimele 3 luni
2. Riscul provenind din slăbiciunile persistente în situația bilanțieră a instituțiilor de credit, companiilor de asigurare și fondurilor de pensii și profitabilitatea scăzută, alături de alte provocări structurale ale instituțiilor de credit	risc sistemic mediu, în scădere în ultimele 3 luni
3. Riscul provenind din provocările privind sustenabilitatea datoriei sectorului public și a celui privat	risc sistemic mediu, în scădere în ultimele 3 luni
4. Riscul de lichiditate din sectorul financiar nebancaar, cu posibile efecte de contagiune în sectorul financiar	potențial risc sistemic, în creștere în ultimele 3 luni

Surse: BCE, *Financial Stability Review*, mai 2018

Tabel 2. Principalele riscuri identificate de către FMI asupra stabilității financiare la nivel global

Harta principalelor riscuri la adresa stabilității financiare la nivel global
1. Normalizarea politicii monetare în contextul presiunilor inflaționiste
2. Adoptarea politicilor protecționiste
3. Reevaluarea prețurilor activelor
4. Amplificarea fenomenului cripto-activelor
5. Vulnerabilitățile legate de alocarea ineficientă a resurselor ca urmare a unei perioade de condiții financiare acomodative

Sursă: *Global Financial Stability Report*, aprilie 2018

Tabel 3. Harta riscurilor la adresa stabilității financiare din România

	Deteriorarea încrederii investitorilor în economiile emergente
	Riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental
	Tensionarea echilibrelor macroeconomice
	Disciplina scăzută la plată în economie, vulnerabilități în bilanțul firmelor
	Creșterea prețurilor imobiliare
	risc sistemic sever
	risc sistemic ridicat
	risc sistemic moderat
	risc sistemic redus

Notă: Culoarea indică intensitatea riscului. Săgețile indică perspectiva riscului în perioada următoare.

Sursă: BNR, *Raportul asupra stabilității financiare*, iunie 2018

Anexa 2

Harta riscurilor la adresa stabilității financiare, opiniile băncilor

Tabel 1. Opinia băncilor privind riscurile sistemice asupra sistemului financiar² pentru perioada martie 2018 – martie 2019

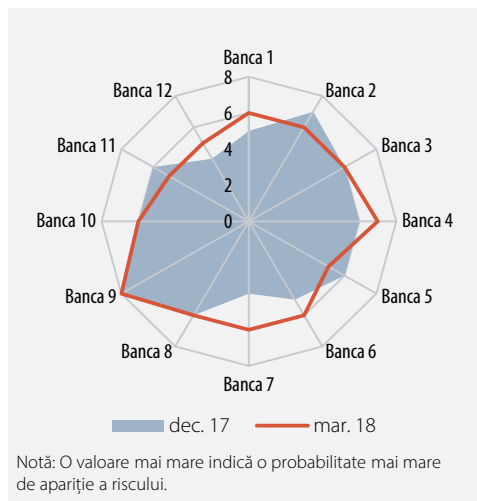
Nr.*	Risc sistemic asupra sectorului financiar	Nivel curent al riscului**	Dificultatea de gestionare a riscului***
Risc 1	Cadrul legislativ incert și impredictibil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar	→	→
Risc 2	Riscul de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei monedei naționale, cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și IMM	→	→
Risc 3	Riscul deteriorării rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente, în contextul evoluțiilor externe (de ex.: creșterea economică la nivel global, modificările de ordin politic și accentuarea tensiunilor geopolitice, sectorul bancar european) și/sau interne (de ex.: politici fiscale prociclice, adâncirea deficitului de cont curent)	→	→
Risc 4	Riscul asociat inovației financiare și provocărilor la adresa securității cibernetice	→	→
Risc 5	Riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială	→	↓
Risc 6	Riscul provenind din creșterea accelerată a creditării populației	→	→
Risc 7	Riscul de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public atât datorită expunerilor directe, cât și indirecte	→	→
Risc 8	Riscul de menținere a unei evoluții modeste a activității de creditare a sectorului companiilor nefinanciare, în condițiile unui mediu caracterizat de o disciplină la plată laxă, dar și ale existenței unui potențial de creștere sustenabilă a creditării, cu implicații negative asupra perspectivelor economice pe termen mediu și lung	→	→
	<ul style="list-style-type: none"> ■ risc sistemic sever/ foarte dificil de gestionat (valori absolute între 7 și 8) ■ risc sistemic ridicat/ dificil de gestionat (valori absolute între 5 și 6) ■ risc sistemic moderat/ gestionabil (valori absolute între 3 și 4) ■ risc sistemic redus/ fără probleme (valori absolute între 1 și 2) 		
* Ordinea riscurilor este dată de importanța medie a riscului conform răspunsurilor băncilor.			
** Culoarea indică nivelul curent al riscului, luând în calcul probabilitatea de materializare a acestuia și impactul asupra sectorului bancar în caz de materializare în cursul unui an.			
*** Culoarea indică nivelul curent al dificultății de gestionare a riscului de către instituțiile de credit.			
Săgețile indică evoluția riscului/capacității de gestiune a acestuia relativ la exercițiul anterior (decembrie 2017), considerând un prag de materializare de 0,5 puncte.			

² Pentru structura chestionarului și detalii metodologice, a se vedea Anexa 4.

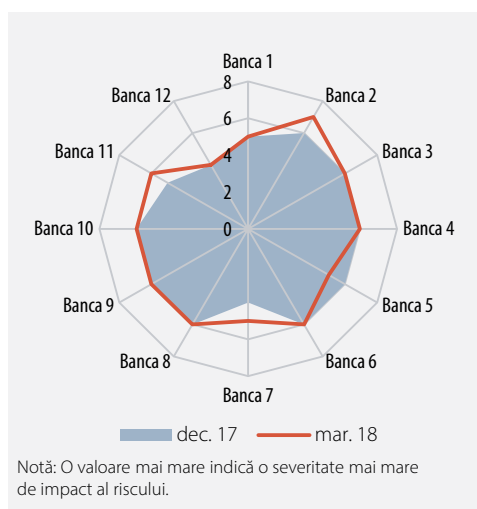
Anexa 3

Răspunsurile băncilor la chestionarul privind riscurile sistemice

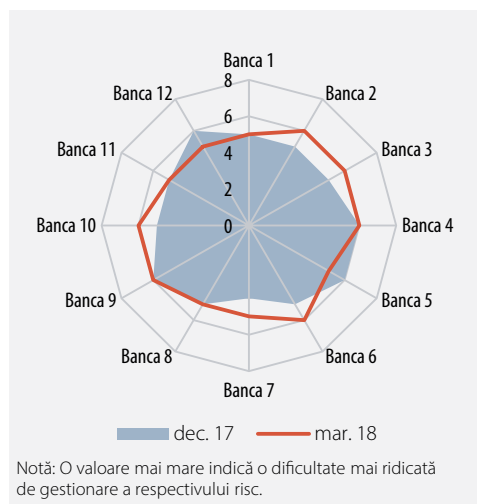
Grafic 1a.

Răspunsurile băncilor referitoare la probabilitatea de apariție a riscului privind cadrul legislativ incert și impredictibil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar

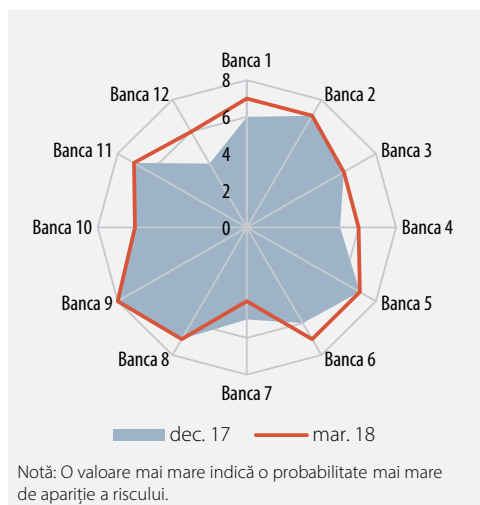
Grafic 1b.

Răspunsurile băncilor referitoare la severitatea impactului riscului privind cadrul legislativ incert și impredictibil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar

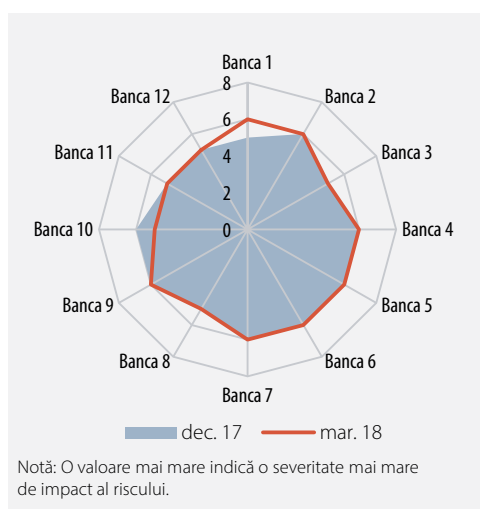

Grafic 1c.

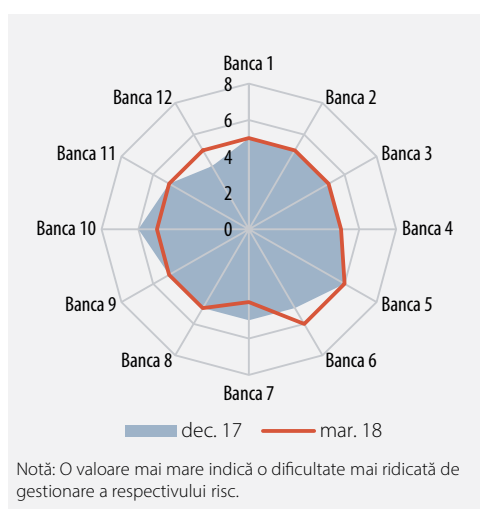
Răspunsurile băncilor referitoare la dificultatea de gestionare a riscului privind cadrul legislativ incert și impredictibil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar

Grafic 2a.

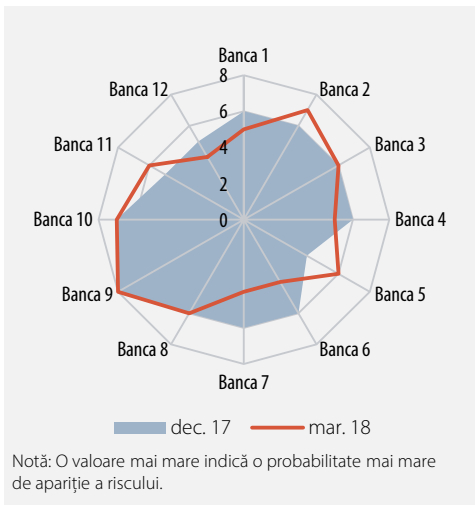
Răspunsurile băncilor privind probabilitatea de apariție a riscului de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei monedei naționale, cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și IMM

Grafic 2b.

Răspunsurile băncilor privind severitatea impactului riscului de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei monedei naționale, cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și IMM

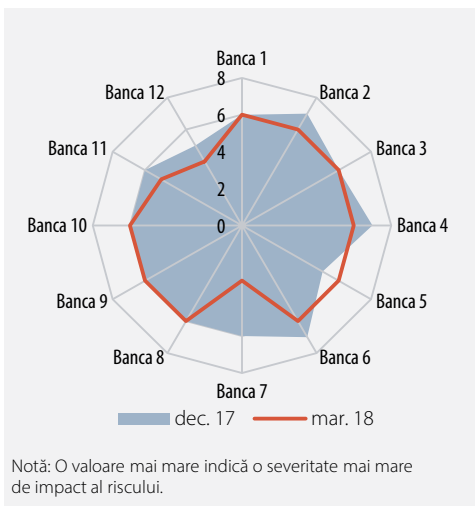
Grafic 2c.

Răspunsurile băncilor privind dificultatea de gestionare a riscului de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei monedei naționale, cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și IMM

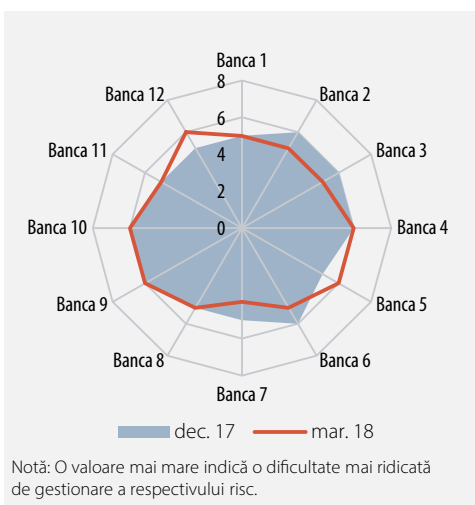
Grafic 3a.

Răspunsurile băncilor privind probabilitatea de apariție a riscului deteriorării rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe (de ex.: creșterea economică la nivel global, modificările de ordin politic și accentuarea tensiunilor geopolitice, sectorul bancar european) și/sau interne (de ex.: politici fiscale prociclice, adâncirea deficitului de cont curent)

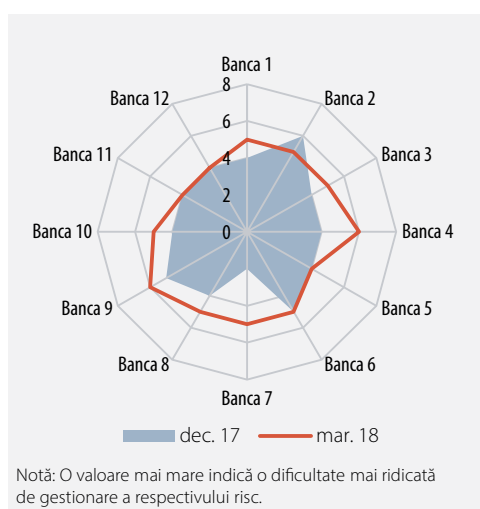
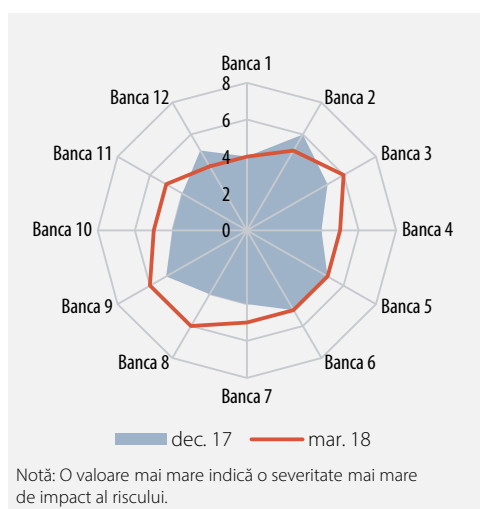
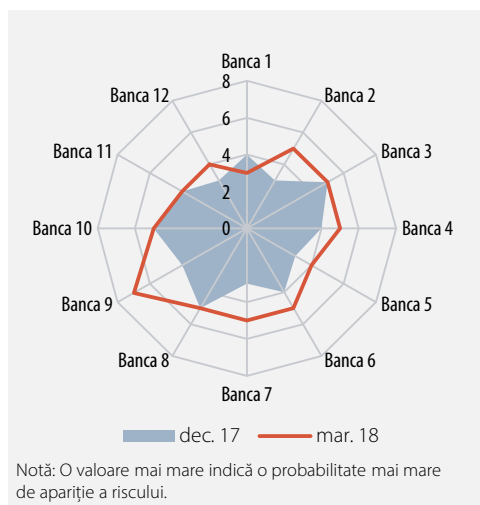
Grafic 3b.

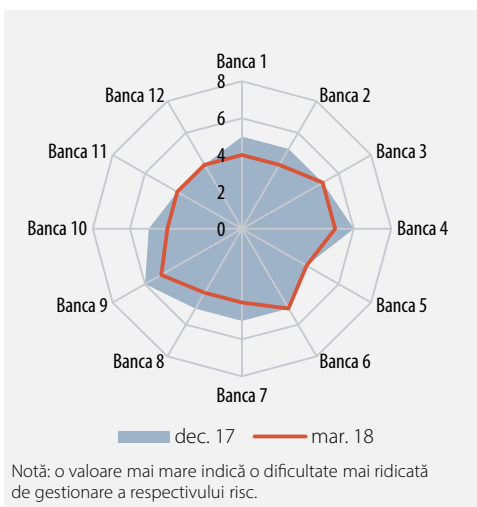
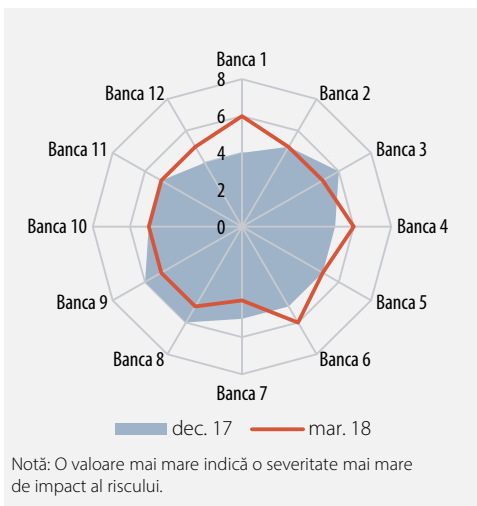
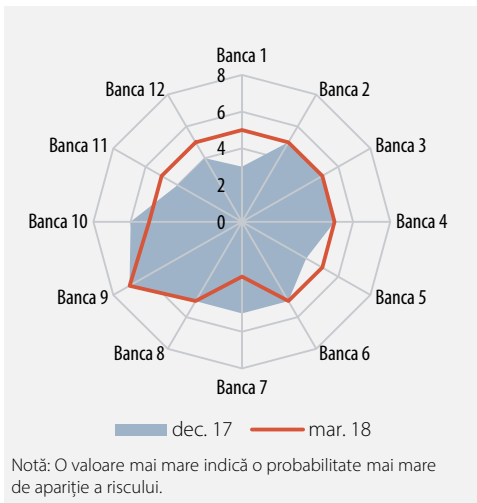
Răspunsurile băncilor privind severitatea impactului riscului deteriorării rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe (de ex.: creșterea economică la nivel global, modificările de ordin politic și accentuarea tensiunilor geopolitice, sectorul bancar european) și/sau interne (de ex.: politici fiscale prociclice, adâncirea deficitului de cont curent)

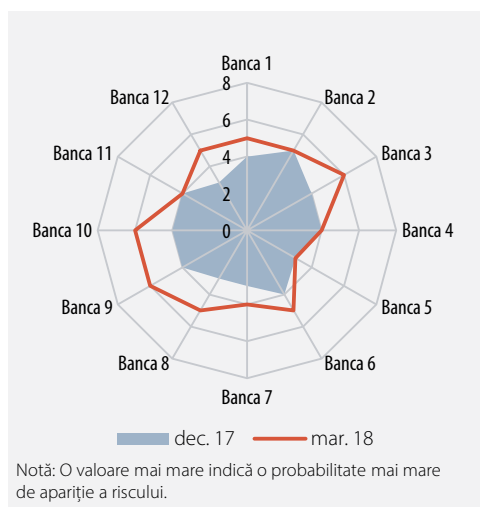

Grafic 3c.

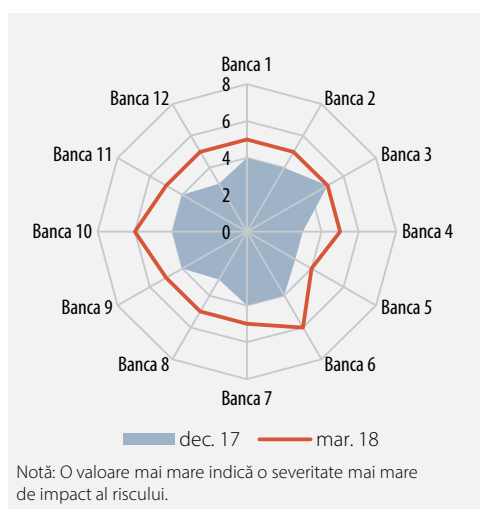
Răspunsurile băncilor privind dificultatea de gestionare a riscului deteriorării rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe (de ex.: creșterea economică la nivel global, modificările de ordin politic și accentuarea tensiunilor geopolitice, sectorul bancar european) și/sau interne (de ex.: politici fiscale prociclice, adâncirea deficitului de cont curent)

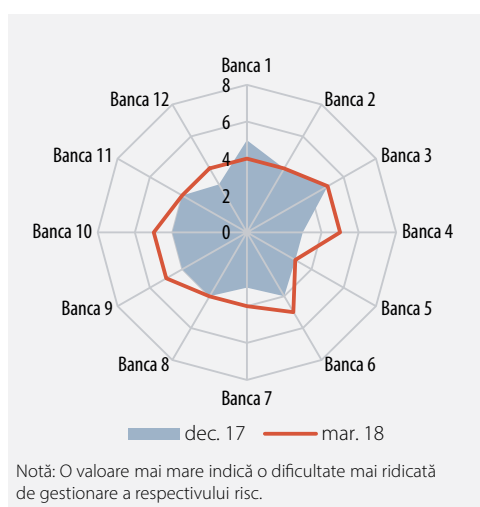

Grafic 6a.

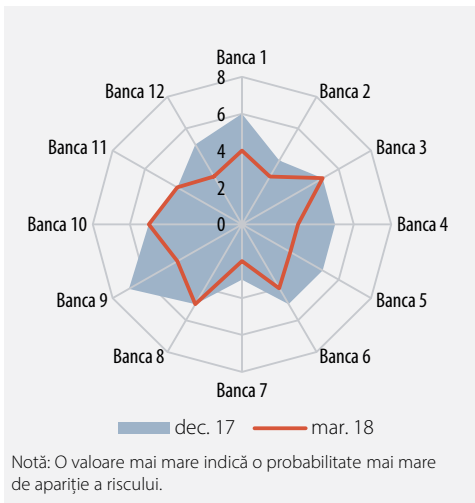
Răspunsurile băncilor privind probabilitatea de apariție a riscului provenind din creșterea accelerată a creditării populației

Grafic 6b.

Răspunsurile băncilor privind severitatea impactului riscului provenind din creșterea accelerată a creditării populației

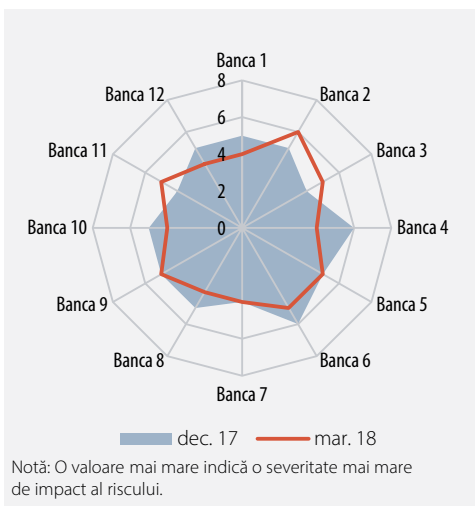
Grafic 6c.

Răspunsurile băncilor privind dificultatea de gestionare a riscului provenind din creșterea accelerată a creditării populației

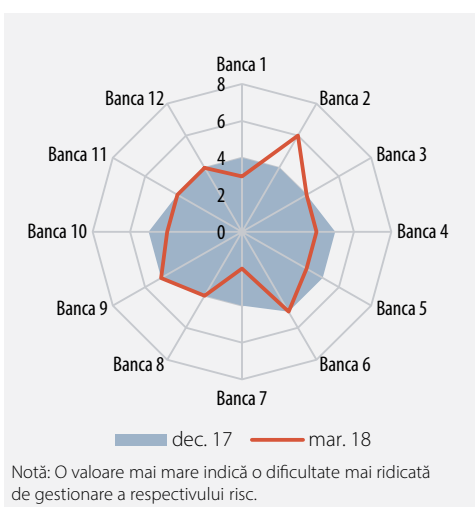
Grafic 7a.

Răspunsurile băncilor privind probabilitatea de apariție a riscului de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public atât datorită expunerilor directe (de ex. titluri de stat, credite acordate administrațiilor centrale și locale), cât și indirecte (de ex. creditele „Prima casă”)

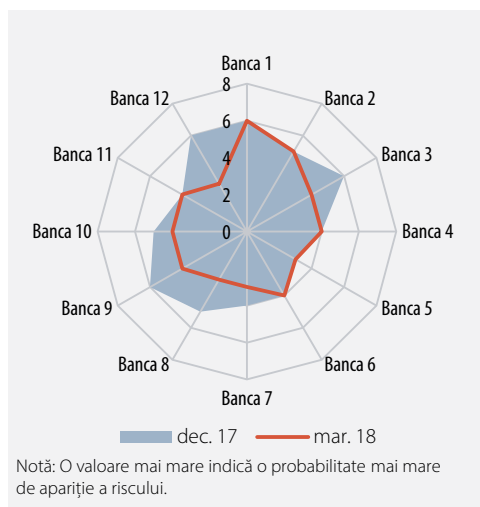
Grafic 7b.

Răspunsurile băncilor privind severitatea impactului riscului de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public atât datorită expunerilor directe (de ex. titluri de stat, credite acordate administrațiilor centrale și locale), cât și indirecte (de ex. creditele „Prima casă”)

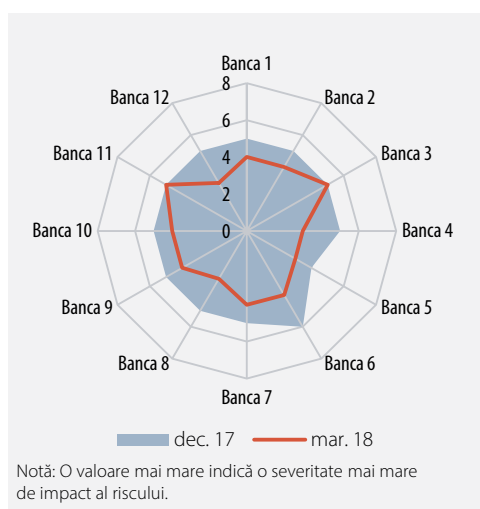

Grafic 7c.

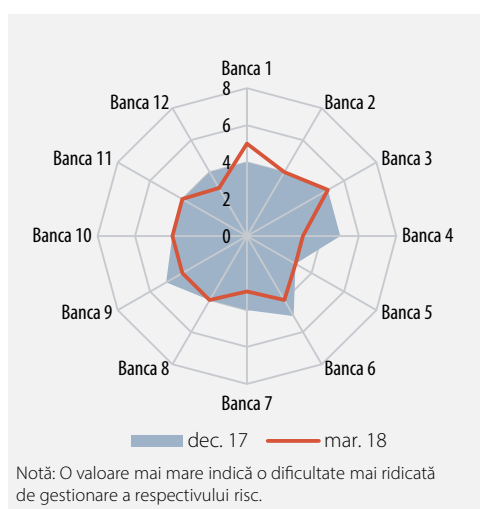
Răspunsurile băncilor privind dificultatea de gestionare a riscului de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public atât datorită expunerilor directe (de ex. titluri de stat, credite acordate administrațiilor centrale și locale), cât și indirecte (de ex. creditele „Prima casă”)

Grafic 8a.

Răspunsurile băncilor privind probabilitatea de apariție a riscului de menținere a unei evoluții modeste a activității de creditare a sectorului companiilor nefinanciare, în condițiile unui mediu caracterizat de o disciplină la plată laxă, dar și ale existenței unui potențial de creștere sustenabilă a creditării, cu implicații negative asupra perspectivelor economice pe termen mediu și lung

Grafic 8b.

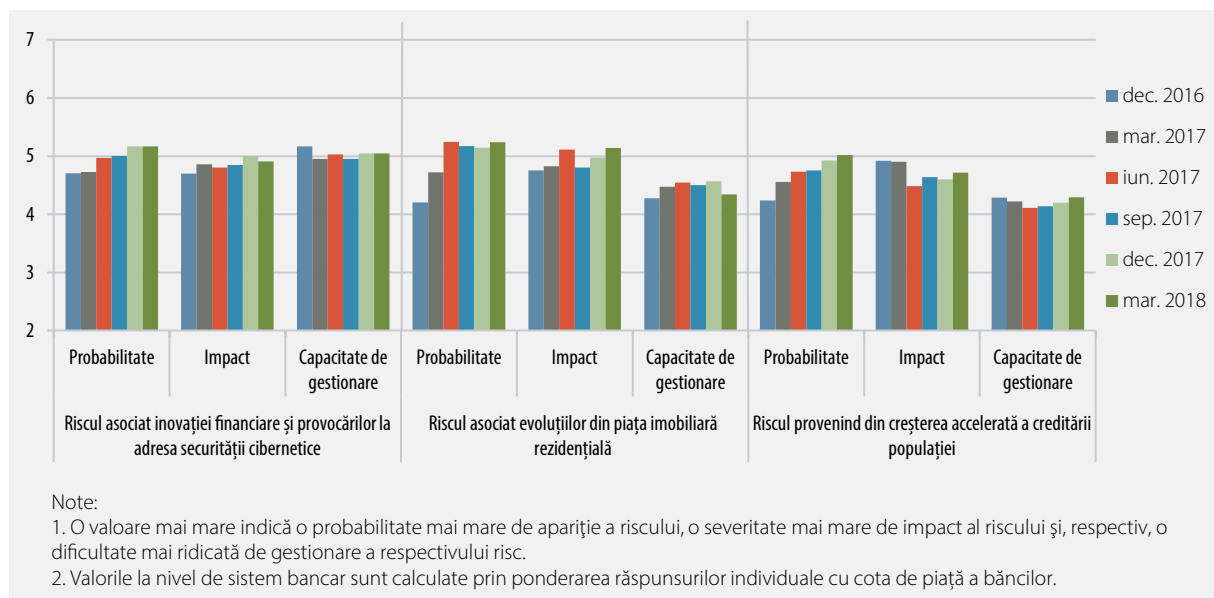
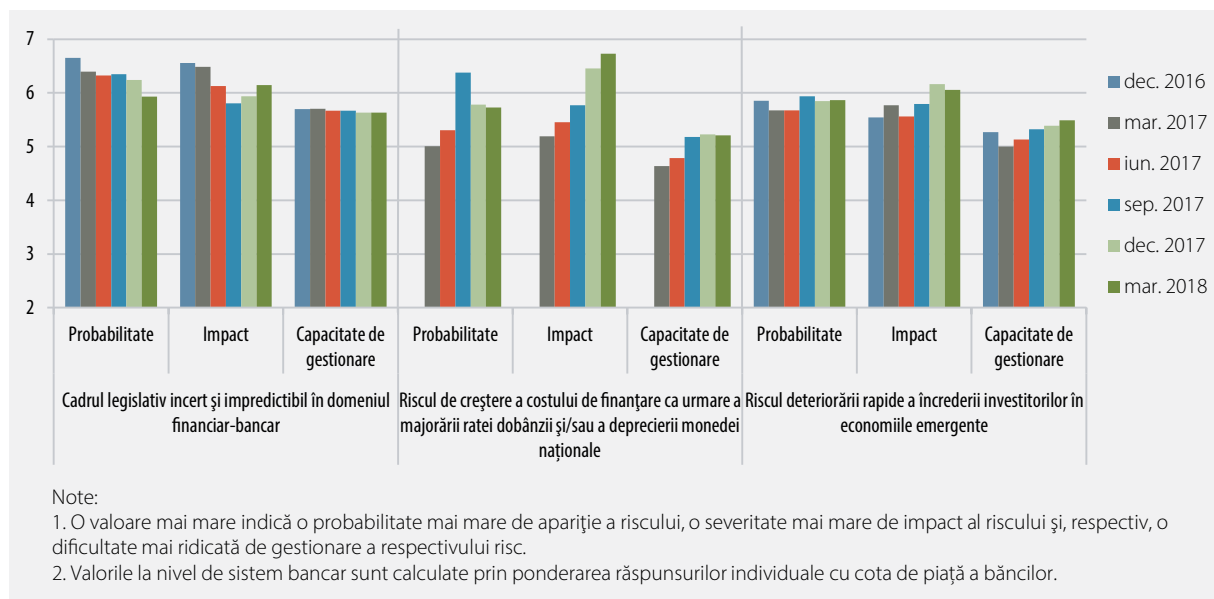
Răspunsurile băncilor privind severitatea impactului riscului de menținere a unei evoluții modeste a activității de creditare a sectorului companiilor nefinanciare, în condițiile unui mediu caracterizat de o disciplină la plată laxă, dar și ale existenței unui potențial de creștere sustenabilă a creditării, cu implicații negative asupra perspectivelor economice pe termen mediu și lung

Grafic 8c.

Răspunsurile băncilor privind dificultatea de gestionare a riscului de menținere a unei evoluții modeste a activității de creditare a sectorului companiilor nefinanciare, în condițiile unui mediu caracterizat de o disciplină la plată laxă, dar și ale existenței unui potențial de creștere sustenabilă a creditării, cu implicații negative asupra perspectivelor economice pe termen mediu și lung

Grafic 9. Evoluția răspunsurilor agregate ale băncilor referitoare la probabilitatea de apariție, impactul potențial și capacitatea de gestionare a riscurilor sistemice

Anexa 4

Structura chestionarului privind riscurile sistemice și precizări metodologice

Chestionar privind riscurile sistemice					
Denumirea instituției de credit:					
Data de referință: 31-03-2018					
Pentru scopurile acestui chestionar, noțiunea de risc sistemic se referă la „risc de perturbare a sistemului financiar care poate genera consecințe negative grave pentru piața internă și economia reală” (Regulamentul (UE) nr. 1092/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 noiembrie 2010).					
1a	Vă rugăm să evaluați pentru următoarele 12 luni riscurile sistemice identificate la punctele 1-8 din tabelul de mai jos. De asemenea, vă rugăm să completați la punctul 9 al tabelului un alt risc sistemic identificat din perspectiva dumneavoastră.				
	Riscuri sistemice	Importanța riscului (A)	Probabilitatea de apariție a riscului (B)	Impactul potențial asupra sectorului bancar (C)	Capacitatea băncii de gestionare a riscului (D)
1.	Riscul deteriorării rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe (de ex.: creșterea economică la nivel global, modificările de ordin politic și accentuarea tensiunilor geopolitice, sectorul bancar european) și/sau interne (de ex.: politici fiscale prociclice, adâncirea deficitului de cont curent)				
2.	Riscul de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public atât datorită expunerilor directe (de ex. titluri de stat, credite acordate administrațiilor centrale și locale), cât și indirecte (de ex. creditele „Prima casă”)				
3.	Riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială (de ex. creșterea prețurilor imobilelor rezidențiale)				
4.	Riscul de menținere a unei evoluții modeste a activității de creditare a sectorului companiilor nefinanciare, în condițiile unui mediu caracterizat de o disciplină la plată laxă, dar și ale existenței unui potențial de creștere sustenabilă a creditării, cu implicații negative asupra perspectivelor economice pe termen mediu și lung				
5.	Riscul de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei monedei naționale cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și IMM				
6.	Riscul asociat inovației financiare și provocărilor la adresa securității cibernetice				
7.	Riscul provenind din creșterea accelerată a creditării populației				
8.	Cadrul legislativ incert și imprevizibil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar				
9.	Explicații: (A) În clasificarea riscurilor în funcție de importanță, vă rugăm să utilizați următoarea scală de la 1 la 8, unde 1 este cel mai important risc, iar 8 cel mai puțin important risc. Evaluarea importanței unui risc (A) combină: probabilitatea de materializare a acestuia (B) și impactul în caz de materializare (C), luând în calcul capacitatea băncii de a gestiona respectivul risc (D). (B) În clasificarea riscurilor în funcție de probabilitatea de apariție, vă rugăm să utilizați următoarea scală: Risc cu probabilitate, 1=Nesemnificativă, 2=Foarte redusă, 3=Redusă, 4=Sub medie, 5=Peste medie, 6=Ridicată, 7=Foarte ridicată și 8=Sigură. (C) În clasificarea riscurilor în funcție de impactul potențial asupra sistemului financiar, i.e. pierderea așteptată condiționată de materializarea respectivului risc, vă rugăm să utilizați următoarea scală: Risc cu impact 1=Nesemnificativ, 2=Foarte redus, 3=Redus, 4=Sub medie, 5=Peste medie, 6=Ridicat, 7=Foarte ridicat și 8=Extrem de ridicat. (D) În clasificarea riscurilor în funcție de capacitatea instituției de credit de a gestiona respectivul risc înainte de apariție (i.e. cât de pregătită este banca dvs. de a lua măsuri <i>ex ante</i> pentru a reduce semnificativ riscul), vă rugăm să utilizați următoarea scală: 1=Fără probleme, 2=Foarte ușor de gestionat, 3=Ușor de gestionat, 4=Relativ ușor de gestionat, 5=Relativ dificil de gestionat, 6=Dificil de gestionat, 7=Foarte dificil de gestionat, 8=Nu poate fi gestionat.				

1b	Vă rugăm să furnizați, dacă este cazul, orice clarificări sau informații suplimentare pe care le considerați necesare pentru o mai bună înțelegere a răspunsurilor de la punctul 1a.
Clarificări/ Informații suplimentare	
1.	
2.	

Analiza este realizată pe baza răspunsurilor instituțiilor de credit la chestionarul privind riscurile sistemice. Sondajul este transmis celor mai importante 12 instituții de credit din sistem după valoarea activelor. Acestea dețineau circa 86 la sută din activele totale ale sectorului bancar în luna noiembrie 2017. Chestionarul este adresat persoanelor cu atribuții de conducere din cadrul departamentelor de administrare a riscului ale acestor instituții.

Mecanismul analizei este următorul: pornind de la o serie de riscuri care pot fi considerate sistemice se solicită instituțiilor de credit participante o ierarhizare a respectivelor riscuri după importanța posibilelor consecințe asupra sistemului financiar. Totodată, instituțiile de credit evaluează care este capacitatea lor de a face față consecințelor în ipoteza concretizării riscului și care este probabilitatea de apariție a riscului sistemic. De asemenea, instituțiile de credit au posibilitatea să propună riscuri care, în opinia lor, sunt sistemice.

Metoda de agregare a răspunsurilor băncilor cu privire la cele trei elemente ale riscurilor (probabilitatea de apariție, severitatea impactului și capacitatea de gestionare a riscului) este media ponderată, factorul de ponderare fiind cota de piață a activelor acestora.

Scala folosită este de la 1 la 8, unde valoarea 1 reprezintă un risc cu o probabilitate de apariție nesemnificativă/fără probleme în a fi gestionat, iar valoarea 8 desemnează un risc cu o probabilitate de apariție sigură/care nu poate fi gestionat.

Abrevieri

BCE	Banca Centrală Europeană
BNR	Banca Națională a României
FMI	Fondul Monetar Internațional
IFN	Instituție financiară nebancaară
UE	Uniunea Europeană

